

При цьому визначали залежність якісних показників сперми від місця розташування облицьованих спермодоз у контейнері, вплив різних рівнів завантаження контейнера спермодозами на виживаність деконсервованої сперми та проводили порівняльне вивчення способів заморожування сперми і її запліднюючої здатності.

Встановлено, що біологічні показники сперми у досліджуваних спермодозах, відібраних з різних місць контейнера після заморожування не мали відхилень у межах одного еякуляту і в 10 розділених еякулятах у середньому складали за активністю – 5,1 балів, за виживаністю статевих клітин при +38°C – 8,5 годин і показником абсолютної виживаності – 28,8 одиниць.

Вплив рівня завантаженості контейнера спермодозами на результативність заморожування сперми визначали при розміщенні 50, 100, 150 та 200 спермодоз у контейнері. При цьому активність і виживаність статевих клітин в усіх пробах не залежала від кількості розміщених у контейнері спермодоз і була на одному рівні – 4,5 балів і 6,5 годин відповідно.

При порівняльному вивченні заморожування сперми контрольні спермодози консервували за Харківською технологією. Дослідженнями встановлено, що використання кріоконвектора запропонованої моделі забезпечує одержання більш високих якісних показників сперми порівняно з контролем за активністю після розмороження на 0,6 балів, виживаністю при +38°C на 1,1 годину і показником абсолютної виживаності на 3,3 одиниці. При цьому вдалося досягти рівномірного охолодження кожної спермодози і таким чином запобігти розбіжностей у якості сперми в межах одного еякуляту.

Визначення запліднюючої здатності сперми проводили в КСП "Восток" Ізюмського району Харківської області на поголів'ї 250 корів. За даними ректальних досліджень після кожного осіменіння не прийшло у повторну охоту 180 корів (або 70,2%), що було на одному рівні з використанням свіжо-замороженої сперми розділених еякулятів цих же бугаїв.

Таким чином запропонований пристрій і спосіб заморожування герметизованих спермодоз може бути використано для роботи на племінних підприємствах з метою підвищення якісних показників глибокозамороженої сперми в різних формах упаковок.

УДК 636.2.034.061

І.П.ПЕТРЕНКО, М.С.ГАВРИЛЕНКО, О.І.МОХНАЧОВА

УДОСКОНАЛЕНИЙ ІНДЕКС БУДОВИ ТІЛА МОЛОЧНИХ КОРІВ

Інститут розведення і генетики тварин УААН

Генетичне поліпшення молочної худоби потребує подальшої розробки і удосконалення методів оцінки та раннього прогнозування основних селекційних ознак продуктивності.

Зоотехнічна наука і практика накопичила значне число критеріїв оцінки екстер'єрного типу корів на підставі бальної оцінки та їх відбору (Ю.Д.Рубан, 1974; В.І.Власов, М.В.Зубець, П.В.Вишневський 1991; Д.В.Карліков, С.В.Щеглов, Д.Р.Казарбін та ін. 1992; В.П.Буркат, Г.П.Котенджі, В.І.Лади́ка та ін. 1994; М.В.Зубець, Ю.П.Полупан, 1996).

Д.Т.Вінничук (1994) розробив оригінальний критерій оцінки бажаного типу симентальських корів на основі співвідношення живої маси їх тіла та екстер'єрних промірів. Цей коефіцієнт, на думку автора, дозволяє робити висновок про особливості будови тіла тварин і напрямок їх обміну речовин. Проте, проведена нами апробація цього коефіцієнта на коровах чорно-рябої породи засвідчила низькі показники його зв'язку з рівнем молочної продуктивності $+0,06 \pm 0,10$ ($P > 0,05$) і виходом молочного жиру $+0,06 \pm 0,01$ ($P > 0,05$).

Мета наших досліджень – удосконалити запропонований індекс будови тіла молочних тварин, який би мав достатньо тісний зв'язок з рівнем молочної продуктивності і міг бути використаний в практиці селекції для відбору корів первісток з метою консолідації бажаного типу екстер'єру корів молочного напрямку продуктивності. Аналітичні дослідження та апробація виконані на даних оцінки 105 корів-первісток української чорно-рябої породи із середнім надоем за лактацію – 5051 кг і вмістом жиру в молоці – 3,76%. Екстер'єр тварин оцінювали шляхом взяття основних промірів тулуба і вимені на 2-3 міс. лактації. Всього проаналізовано 138 варіантів кореляцій і регресій.

У результаті аналізів запропоновано новий індекс будови тіла (ВММІ) – вим'я–масо-метричний індекс:

об'єм вимені (дм) x жива маса (кг)

$$\text{ВММІ} = \frac{\text{об'єм вимені (дм) x жива маса (кг)}}{\text{(висота в холці + коса довжина тулубу + обхват грудей) (см)}}$$

У окремих корів показник коливається в межах від 4,60 і нижче до 21,5 і вище умовних одиниць.

З підвищенням значення ВММІ середній надій корів-первісток зростає. Різниця за надоем між суміжними класами градацій коливається в межах 340-600 кг і 11-20 кг молочного жиру, а між крайніми класами вона сягає до 1500 кг молока і 50 кг молочного жиру (табл.). Коефіцієнт кореляції між ВММІ та надоем молока корів за лактацію складає $+0,40 \pm 0,09$ ($P < 0,05$), а з вмістом молочного жиру $+0,47 \pm 0,087$ ($P < 0,05$).

Залежність продуктивності первісток від значень ВММІ

Значення ВММІ	Число тварин	Надій молока, кг	Вміст жиру в молоці, %	Молочний жир, кг
До 9,0	17	4293	3,82	164,0
9,01-11,0	40	4897	3,76	184,1
11,01-13,0	34	5237	3,74	195,9
13,01 і вище	14	5738	3,73	214,0
В середньому	105	5051	3,76	189,9

Проводиться апробація нового індексу будови тіла на тваринах інших молочних порід і моделювання різних варіантів відбору за цим показником на рівень консолідації їх типу.